

Älvsjöskogen rymmer i sig livets kretsgång

Alldeles öster om Göta Landsväg och endast en dryg mil söder om innerstaden ligger en av Stockholms få kvarvarande bondeskogar med gran i sänkorna, tall på bergsmarkerna och däremellan alkärr och myrmark med skvattram.

För en storstad är det unikt att så nära stadskärnan ha kvar en skog som bra mycket liknar det gamla bondesamhällets skogar där man plockhögg för husbehov och där inslaget av lövskog var rikligt.

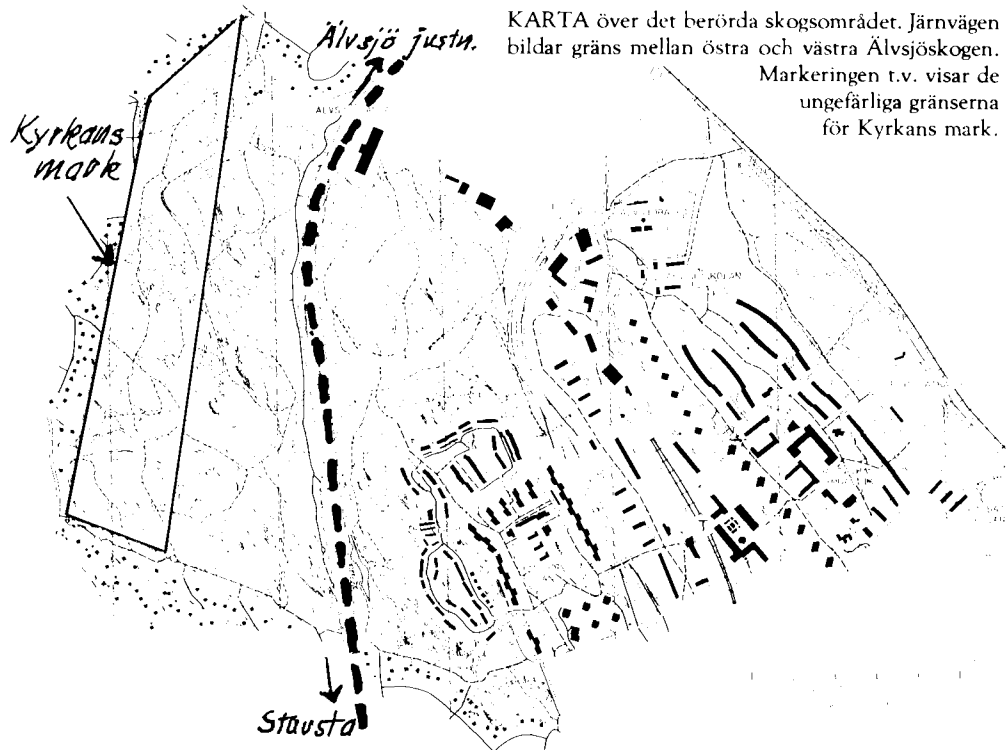
Tidigare var Älvsjöskogen mer öppen, vilket man kan se på de äldre lövträd som nu trängts in i granskuggorna. Då gick korna på skogsbete och uthuggningen var större.

I dag lockar motionsspår besökarna till givna slingor vilket medför att resten av skogen är relativt fri från förslitning. Där finns ett par promenader på ungefär två respektive fyra kilometer. Från stigen kan då besökaren blicka in i ett vackert alkärr relativt nära det fält där idrottsplatsen anlagts. Skogsbräken växer på alstylvorna. Lite högre upp utmed stigen växer en flogrönn där en väldig ek delar sig i två grova stammar. Flogrönnen har genom någon fågel som ätit rönnbär sått i den djupa grenklykan och växer där i mullen. Flogrönnen är omvärd av folketro och många menar att den milde guden Balder snarare sköts med en pil gjord av flogrönn än av mistel. Pilen gjordes av en planta som växte på träd.

Högre upp i skogen går stigarna mellan stora bergvulster där ek och hassel finns i sydbranterna. Djupt i en ravin kan du stöta på spillkråkans ätmärken som visar hur den halvmeterlånga, svarta hackspetten med fruktansvärd kraft huggit sig rakt igenom levande granträ för att nå de innersta årsringarna där hästmyror (*Camponotus herculeanus*) byggt sina bon.

Älvsjöskogen är på många sätt en sagans och livets skog. Här växer mängder av lingon, blåbär, kantarell. Här finns de karakteristiska svampar som visar att alla sorters träd får finnas, även de döende som i sin tur föder nytt liv. Strax intill stigen ser jag i oktober dvärgbroskivlingens kritvita, någon centimeter breda hattar. Dessa ytterst små svampar spirar ur de multnande lövens bladnerver! På en gammal granstubbe syns den alldeles vita bittertickan och på döda björkar växer fnösktickor i olika stadier. I det gamla bondesamhället användes just fnösket i dessa svampar för att fånga upp gnistan som skulle tända elden i hemmets härd.

Nils-Erik Landell

Typiska ätspår av spillkråka som hackat djupt genom frisk ved in till granens centrum för att komma åt hästmyror — *Camponotus herculeanus*.

Fnösktickan, — *Fomes fomentarius*, — på död björk. En liten bryter fram nere till vänster på stammen.

Stensöta på bergsbrant bredvid en av de talrika ekarna.

Tyromyces stipticus — bitterticka — på granstubbe.

Vad händer med kyrkans gamla bondeskog?

Rädda Älvsjöskogen, ty en så nyanserad väv av livsformer så centralt belägen kan betraktas som ett riksintresse att bevara.

I samband med kommande översiktsplan ska Stockholms kommun nu utreda Kyrkans propåer om en omfattande bebyggelse i Älvsjöskogen. Samtidigt har både fastighets- och byggnadsnämnd bestämt att Örmkärrs- eller östra Älvsjöskogen ska bevaras för friluftsliv och att man ska spanna en gångbro över stambana och pendeltåg så att Älvsjöskogen förenas med dess östra delar.

Översiktsplanen för kommunen ska behandla långsiktiga strategier hur mark och vatten ska användas i stora drag. Den ska också tillgodose riksintressen enligt den nya naturresurslagen. Då gäller det att så många som möjligt lär känna Älvsjöskogens unika egenskaper. Där finns liv i alla grader av förmultnande och förnyelse. Björnmossans rikligt förekommande sporkapslar är en detalj bland många som visar att försurningen ännu ej skadat skogen. På den stora eken vid stigen där flogrönnen växer klättrar bergklomossan som en grön och

välkammad ryamatta högt upp på stammen, vilket tyder på god luftkvalité. De första tecknen på försurning brukar annars vara att mossorna inte förmår att klättra så högt på stammarna ty där drabbas de av försurande nedfall som ännu inte hunnit neutraliseras av marktäcket. Känsliga försurningstecken är också mossornas förmåga att alstra sporkapslar. Betrakta bergskammarna, täckta av kvastmossa och björnmossor. Du ser då mängder av sporkapslar och en grönskande yppighet även hos mossornas många växtformer med sina nakna och oskyddade celler.

Älvsjöskogen är en sannskyldig lunga vars kvalitéter måste lyftas fram i detalj. Då går inte att som Stockholms församlingsdelegerade föreslår, föra in 250 lägenheter i de skyddade och karakteristiska dalgångarna. Miljön tål ej heller att man bygger ett trettio-tal småhus i den känsliga skogsgränsen mot Stuvsta och den berömda »Korkskruven», vars vindlande backe i sekler fört vägfarande på Göta Landsvägen söderut just där den dyker ned mot Långsjöns sydöstra spets. Berövad sina dalgångar där endast de högt belägna och tallbevuxna hållmarkerna skonas blir hela skogen utarmad och förändrad. Just i de skyddade dalgångarnas fuktiga och yppiga stråk finns de överflödande formerna av liv. Just fuktstråken är det mest skyddsvärda i en stenstad. Framför allt ger Älvsjöskogen prov på ursprunglig Södertörnsnatur i just det karakteristiskt ravingenombrottna landskap där Stockholms enda landförbindelse med kontinenten gick fram från vikingatid ända till 1600-talets senare del.

Idag visar Älvsjöskogen livets alla villkor och är livligt besökt inte bara av invånarna i Älvsjö och Stuvsta utan även av alla de stockholmare som vill uppleva en naturskog helt nära storstadens centrum. Älvsjöskogen behöver ditt engagemang nu!

Nils-Erik Landell
För Naturgruppen i
Brännkyrka Hembygdsförening